

IDI505

C2

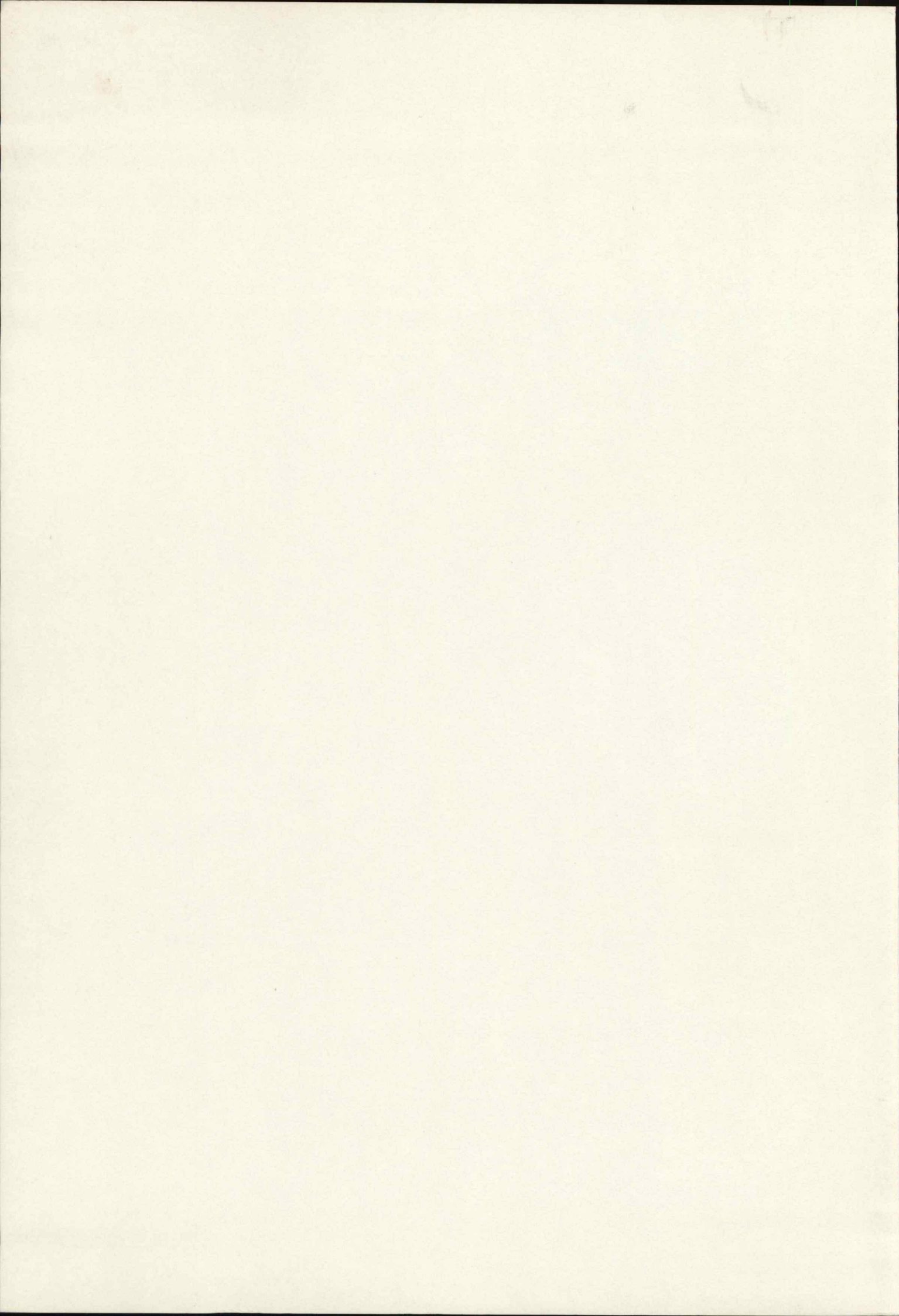
4-10-1991

1.110519160003

ST. MAARTENSDIJK
gemeente Tholen

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

INGEVOLGE ARTIKEL 35 VAN DE MONUMENTENWET 1988

SINT MAARTENSDIJK, gemeente Tholen

Aanvulling op de toelichting bij het besluit tot aanwijzing van Sint Maartensdijk als beschermd stadsgezicht.

Resultaat gevoerd overleg

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 35 (voorheen 20) van de Monumentenwet zijn de raad van de gemeente Tholen, Gedeputeerde Staten van Zeeland, de Rijksplanologische Commissie en de Raad voor het Cultuurbeheer gehoord over het voorstel Sint Maartensdijk aan te wijzen als beschermd stadsgezicht.

Genoemde instanties hebben positief geadviseerd met betrekking tot de voorgenomen bescherming. Het voorstel is ingevolge unaniem advies uitgebreid met het voormalige kasteelterrein.

Conform het advies van de Provincie en de Rijksplanologische Commissie is de begrenzing bij de Westpoort, waar hoogteverschillen van de oude wallen nog herkenbaar zijn, niet gewijzigd, mede in verband met het feit dat de bescherming voor de uitvoering van het uitbreidingsplan Muijepolder geen beletsel vormt.

ERRATUM

In verband met de inwerkingtreding van de Monumentenwet 1988 per 1 januari 1989 dient in de plaats van "artikel 20 van de Monumentenwet" gelezen te worden: "artikel 35 van de Monumentenwet 1988".

De verwijzing "artikel 37, lid 8 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening" dient vervangen te worden door "artikel 36, eerste lid, van de Monumentenwet 1988".

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

INGEVOLGE ARTIKEL 20 VAN DE MONUMENTENWET

1.110519160005

ST. MAARTENSDIJK gemeente Tholen

Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van St. Maartensdijk als beschermd stadsgezicht.

Het beschermde stadsgezicht omvat het op bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tekeningnummer 301 I) door een stippellijn omgrensde gebied.

Publikatie van de **Rijksdienst voor de Monumentenzorg.**

April 1987.

Inleiding

Het stadje St. Maartensdijk is gelegen op het eiland Tholen ten westen van Scherpenisse in de zogenaamde Oudelandsepolder. De huidige ruimtelijke structuur vindt zijn oorsprong in de Middeleeuwen, toen St. Maartensdijk door haar ligging aan de voormalige stroomgeul de Pluimpot een buitendijks gelegen getijdhaven had. Tevens stond er een kasteel direct ten noorden van de nederzetting, dat bewoond werd door de ambachtsheer van de Oudelandsepolder. De weg, die van het kasteel loodrecht op de kade met haven toeliep, was ter plaatse verbreed tot markt. In de 15de eeuw werden rondom St. Maartensdijk grachten en mogelijk ook wallen aangelegd.

De verdere ontwikkeling van St. Maartensdijk tot stad stagneerde echter na de 16de eeuw; het werd een typische 'smalstad'.

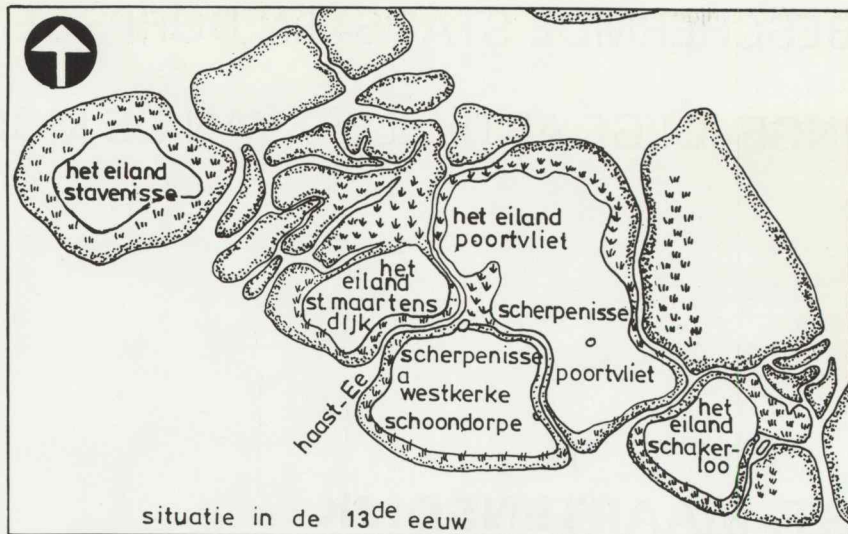
In de 19de eeuw werd de spuikom gedempt en is het kasteel gesloopt. In deze eeuw zijn de haven en grachten gedempt en is de kern rondom uitgebreid met nieuwbouwwijken. Voor het overige is de ruimtelijke structuur in hoofdopzet nagenoeg onveranderd gebleven. Dit gegeven vormt in samenhang met het nog in belangrijke mate historische bebouwingsbeeld de aanleiding tot de aanwijzing van St. Maartensdijk als beschermd stadsgezicht ingevolge artikel 20 van de Monumentenwet.

Ontstaan en ontwikkeling

Het huidige eiland Tholen bestond in de Middeleeuwen uit een vijftal kerngebieden die door stroomgeulen van elkaar waren gescheiden. Deze 'eilanden' van opgewassen grond waren gevormd sinds het einde van de zogenaamde tweede transgressiefase van Duinkerke (circa 300-600 na Christus). Het eiland van St. Maartensdijk werd door een brede stroomgeul, de Haast-Ee of later ook wel Pluimpot genoemd, gescheiden van Scherpenisse en het eiland van Poortvliet.

In het begin van de 13de eeuw, toen er hernieuwde dreiging van de zee uitging, werd het eiland van St. Maartensdijk, dat eerder alleen bij erg hoog water onder kwam te staan, defensief bedijkt. De polder kreeg de naam Oudelandsepolder na bedijking van een nieuwe daaraan grenzende polder. De naam St. Maartensdijk werd ook wel voor deze polder gebruikt.

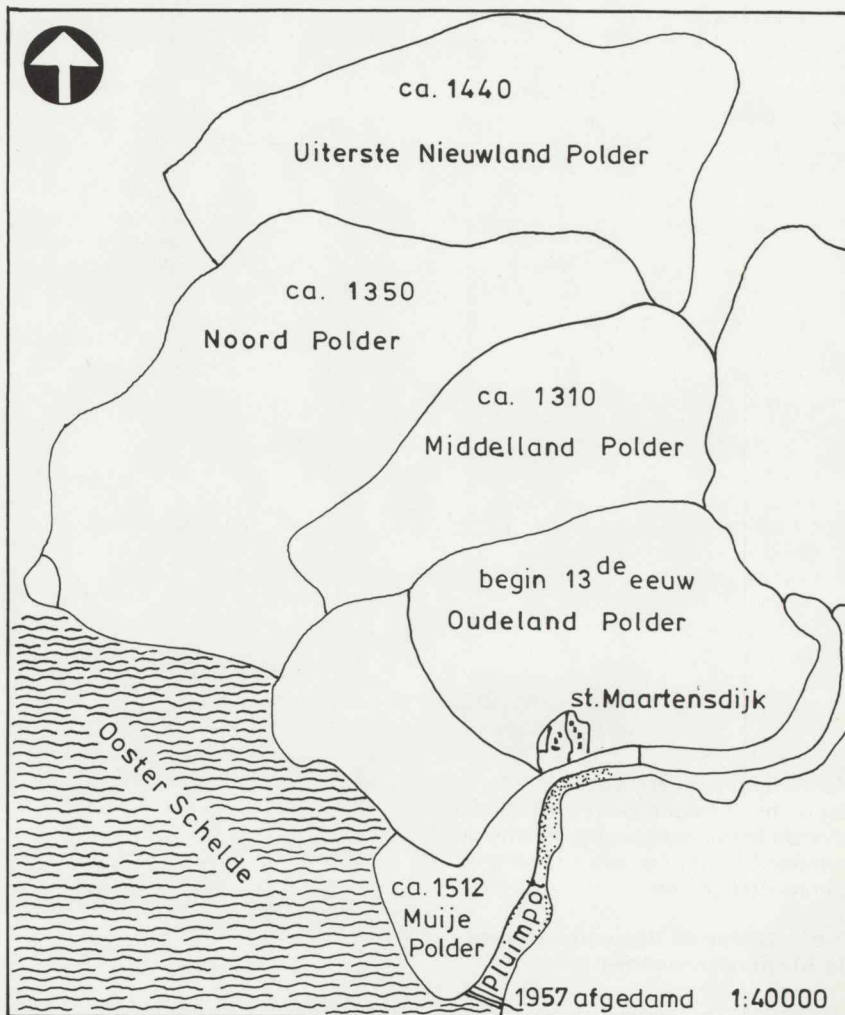
Wie de opdracht voor bedijking gegeven heeft is niet bekend. Wel is bekend dat er een kasteel is gebouwd nabij de toenmalige ingang van de Pluimpot, mogelijk al in de 13de eeuw. Het kasteel was de zetel van de ambachtsheer van St. Maartens-

dijk. Een tijd lang bekleedden de heren Van Borssele deze functie. Nabij het kasteel ontstond een nederzetting. Over een directe relatie tussen het kasteel en het ontstaan van de nederzetting, bijvoorbeeld door toedoen van de ambachtsheer, is echter niets bekend.

De nederzetting St. Maartensdijk ontwikkelde zich vermoedelijk in de

14de en 15de eeuw tot een klein stadje, waarschijnlijk op basis van een bescheiden regionale handelsfunctie voor landbouw- en visserijproducten, dankzij haar ligging in de polder en aan de Pluimpot. Zo kreeg het ambacht St. Maartensdijk in 1325 recht van veer (van St. Maartensdijk naar Scherpenisse). In een oorkonde uit 1357 wordt St. Maar-

tensdijk tolvrijdom verleend en is tevens sprake van een watermolen. In 1414 kreeg St. Maartensdijk toestemming elke zondag een markt te houden. Van het begin van de 15de eeuw dateert ook het oudste deel van de huidige kerk. Daarvóór zal er vermoedelijk al een bedehuis of kapel zijn geweest.

Waarschijnlijk heeft St. Maartensdijk vóór het einde van de 15de eeuw stadsrechten gekregen. Een charter uit 1491 spreekt namelijk van 'heerlicheden, slot, stat ende landen van Sinte Martensdijck'. St. Maartensdijk, onder gezag van een heer, was een zogenaamde smalstad (smal betekent klein) geworden en had dientengevolge wel stadsrechten, maar geen stemrechten in de Staten van Zeeland, zoals de grotere steden dat wel hadden.

Het is mogelijk, dat St. Maartensdijk al in de 15de eeuw versterkt was door middel van een grachtengordel en wallen, zoals enkele bronnen suggereren. Duidelijk zijn stadswallen te zien op een gravure uit circa 1650 uitgegeven door M. Engelbrecht te Augsburg (fotobijlage, afb. 1). Van deze stadswallen is echter nooit iets teruggevonden en voor de juiste datering van de grachtengordel ontbreken voldoende gegevens. Vermoedelijk is de buitendijks gelegen zogenaamde Keethil later, na de eerste bedijking van de Oudelandpolder, opgeworpen als locatie voor de zoutketen, die binnen het stadje een te groot brandgevaar zouden betekenen. Tevens gaf de Keethil de haven extra beschutting.

Op de 16de eeuwse kaart van Jacob van Deventer (fotobijlage, afb. 2) is St. Maartensdijk omgeven door twee rondlopende grachten, te weten de Westvest en de Oostvest, waarvan de laatste tevens diende voor de uitwatering van de Oudelandsepolder. Een omwalling is echter niet aangegeven. Op de kaart zien we, dat het kasteel ten noorden van de kern ligt en omgracht is. Er loopt een weg van het kasteel naar de kern, die zich daarbinnen vrijwel meteen verbreedt en ter plaatse de Markt vormt. De Markt beslaat nagenoeg de gehele lengte van het stadje. De weg loopt verder door, onder de naam Kaaistraat, naar de buitendijkse haven met spuiikom. De dijk om de Oudelandsepolder vormt in de stad de kade. Een spuiikom diende de havengeul op voldoende diepte te houden. Een ander belangrijk ruimtelijk element wordt gevormd door de St. Maartenskerk (waarvan de oudste vermelding uit 1376 dateert), gelegen achter de westelijke huizenrij aan de Markt. Mogelijk was ten tijden van de bouw van deze kerk aan de Markt al geen ruimte meer aanwezig. Verder lopen er wegen

evenwijdig aan de grachten rondom de kern en bij de haven en is er een relatief dichte bebouwing getekend, welke alleen in de zuidwesthoek van de kern minder is.

Met name in de 16de eeuw, gedurende de Tachtigjarige Oorlog, heeft St. Maartensdijk veel te lijden gehad. Mogelijk is het stadje hierdoor zelfs enige jaren verlaten geweest. De economische en ruimtelijke ontwikkeling zal dientengevolge geremd zijn.

Op een vogelvluchtperspectief uit circa 1620 (fotobijlage, afb. 3) is te zien dat zij wel duidelijk voorzien is van een noordelijke en zuidelijke toegangspoort. Moeilijk is te zien of St. Maartensdijk een omwalling kende. Het terrein rondom het kasteel is sterk bebost en de weg, die van het kasteel naar de noordelijke toegangspoort van St. Maartensdijk loopt, is met bomen omzoomd. De stedenbouwkundige situatie van St. Maartensdijk is ten opzichte van de kaart van Jacob van Deventer niet wezenlijk veranderd. Alleen de straat Westvest loopt nu dood tegen de ommuring van de tuin, behorende bij een pand aan de Hazenstraat. De woonbebouwing op de originele kaart is met rood aangegeven, de agrarische bebouwing bruin.

Min of meer dezelfde situatie toont de kaart uit de Chronijk van Zeeland van Smallegange uit circa 1690 (fotobijlage, afb. 4).

Deze uit twee delen bestaande kaart toont echter bij haar stadsaanzicht vanuit het oosten wel een omwalling. Het daaronder getekende gedetailleerde vogelvluchtperspectief toont min of meer dezelfde situatie als de eerder genoemde kaarten. Duidelijk is te zien dat er geen sprake is van gesloten bouwblokken. De bebouwing, met overwegend trapgevels, is rond de Markt en aan de haven geconcentreerd. Er zijn veel moesten op de particuliere binnenterreinen en het gebied aan de Oostvest en Westvest is met vrijstaande panden, vermoedelijk boerderijen, bebouwd. Van een verdere ruimtelijke expansie dan wel verdichting is gezien het kaartmateriaal tussen circa 1560 en 1690 blijkbaar geen sprake geweest. De aanzet tot een echt stedelijke ontwikkeling, begonnen in de 14de en 15de eeuw, is duidelijk gestagneerd.

Ook Tirion schetst in 1753 min of meer dezelfde situatie. Hij zegt over St. Maartensdijk: 'Zij legt bijna in 't ronde, en is naar haar grootte redelijk wel bebouwd, hebbende twee Straaten die Noord- en Zuidwaards, en twee of drie die Oost- en Westwaards lopen. Meest naar de Westzijde, in 't midden der Stad, vindt men een groote en breede Markt, en op dezelve een Stadhuis, 't

welk is een oud doch redelijk bekwaam Gebouw met een sierlijken Voorgevel. De Kerk van St. Maartensdijk is niet onaanzienlijk, hebbende een ronden Tooren met een Klokkespel daarin'.

Waarschijnlijk zijn in de 18de eeuw, zoals toen gebruikelijk was, veel trapgevels aan de huizen vervangen door lijstgevels.

Door de geringe oorlogsdreiging gedurende de 18de eeuw werden de verdedigingswerken verwaarloosd en later zelfs afgebroken. Zo werd de in slechte staat verkerende Westpoort in 1799 voor de sloop verkocht. In 1818 werd besloten tot afbraak van het kasteel, eveneens ter verkrijging van bouw materiaal. Het slotterrein werd voor de landbouw bestemd. Pas veel later, in 1910, werden de restanten van de Noordpoort afgebroken in verband met de bouw van het postkantoor.

Circa tachtig jaar na Tirion is er volgens het kadastrale minuutplan (fotobijlage, afb. 5) stedenbouwkundig gezien niets wezenlijks veranderd. Alleen is te zien, dat de spuiikom inmiddels gedempt is. In het verdere verloop van de 19de eeuw groeide de bevolking van St. Maartensdijk aanzienlijk. Met name de handel in akkerbouwproducten en vee, waarbij de haven en de markt een belangrijke rol speelden, zorgde voor veel bedrijvigheid. Om de bevolkingsgroei op te vangen werden met name arbeiderswoningen op particuliere binnenterreinen in de kern gebouwd.

Veel zogenaamde rug-aan-rug woningen werden er gebouwd onder andere tussen de Ds. de Bresstraat en de Korte Vest. Ook werd de gedempte spuiikom bebouwd. De ruim 40 woningen, die daar kwamen, staken maar nauwelijks boven de omliggende dijken uit.

In het begin van deze eeuw werden de eerste sociale woningbouwcomplexen buiten de grachten gebouwd.

In deze eeuw verloor St. Maartensdijk haar relatie met de Oosterschelde. De Westvest werd na 1915 gedempt, na de oorlog werden er voornamelijk woningen op gebouwd. De Oostvest werd in 1961 gedempt en kreeg een groenbestemming. Tevens werd in 1921 de spuiikom opgevuld, na afbraak van de woningen aldaar, en later in 1962 de haven, nadat al eerder in 1957 de Pluimpot was afgedamd in het kader van de Deltawerken. Deze openbare ruimten van voormalige haven en spuiikom werden voornamelijk als parkeerterrein ingericht.

Van de verdichtingen met arbeiderswoningen aan de Blauwstraat uit de vorige eeuw zijn in de zeventiger jaren de laatste opgeruimd en daarvoor is onder andere de uitbreiding van een gemeentelijke dienst in

de plaats gekomen. Een aantal panden aan de zuidzijde van de Oudestraat is in de zestiger jaren gesloopt. Daardoor is de kerk meer in de openbare ruimte komen te staan. Buiten de voormalige grachten heeft St. Maartensdijk zich vooral na de oorlog verder uitgebreid met verschillende nieuwbouwwijken van overigens bescheiden schaal.

Huidig ruimtelijk karakter

Het huidig ruimtelijk karakter van St. Maartensdijk wordt voor een belangrijk deel bepaald door het middeleeuwse stratenplan en het voor een deel historische bebouwingsbeeld. Met name spelen de kerksituatie en de weg, die van het voormalige kasteelterrein naar de voormalige haven loopt en ter plaatse verbreed is tot markt, een ruimtelijk structurerende en beeldbepalende rol. Een dergelijke rol spelen ook de oude zeedijk en de voormalige haven en spuiком.

De historische kern van St. Maartensdijk wordt in het oosten en westen begrensd door de gedempte grachten, in het noorden door de bebouwing aan de Noordpoort, in het zuiden door de gedempte haven, spuiком en voormalige Westpoort, waarvan nog fundamenten te zien zijn.

De kern wordt voornamelijk ontsloten via de weg Onder de Linden in noordelijke richting, via de Molendijk in oostelijke richting, die aansluiting vinden op de provinciale weg Tholen-Stavenisse en via de Westpoort in westelijke richting, de polder in.

Het centrum van St. Maartensdijk wordt gevormd door een voor dit stadje opvallend lange, en nagenoeg rechthoekige Markt. De Markt is een plaatselijke verbreding, met name in westelijke richting, van de doorgaande weg van het voormalige kasteel (noord) naar de voormalige haven (zuid). De westelijke gevelwand wordt op drie plaatsen onderbroken ter ontsluiting van het kerkhof, gelegen achter deze westelijke huizenrij. In het midden van die gevelwand loopt een steegje naar de koorzijde van de kerk. Nagenoeg op de hoeken van de markt lopen de Ds. Bresstraat en de Oudestraat in westelijke richting naar de Hazenstraat, welke toegang biedt tot de ingang van de Maartenskerk.

De korte noordzijde bestaat slechts uit een verbreding van bovengenoemde weg in westelijke richting, de zuidelijke gevelwand telt ook nog een pand oostelijk van de eerder genoemde doorgaande weg.

De vrijstaande kerk ligt niet alleen, zoals reeds gezegd, achter de westelijke huizenrij aan de markt, maar ook achter de noordelijke

huizenrij aan de Ds. de Bresstraat en gedeeltelijk achter de zuidelijke huizenrij aan de Oudestraat. De Martinuskerk presenteert zich dientengevolge alleen westelijk en noordwestelijk aan de openbare ruimte.

Duidelijk is nog de oriëntatie van de bebouwing op de voormalige haven en spuiком (welke respectievelijk in 1962 en eind 19de eeuw gedempt zijn). De openbare ruimten van voormalige haven en spuiком bestaan echter nog als zodanig. Dit gebied met bebouwing aan de straten Haven en Keethil, aan de dijk, is hoger gelegen dan de rest van de historische kern. De Kaaistraat, die de Markt met de voormalige kade verbindt, kent dientengevolge een sterke stijging.

Langs de binnenzijde van de voormalige grachten lopen min of meer rondom de historische kern de straten Oostvest en Westvest. De Oostvest loopt vanaf de Noordpoort langs de achterkant van de percelen aan de oostzijde van de Markt, tot aan de Molenstraat, die aansluiting geeft op de voormalige haven. De Oostvest loopt krom, de voormalige oostelijke gracht volgend. Deze aan weerszijden min of meer aaneengesloten in een vloeiende rooilijn bebouwde straat heeft naar het midden toe een opvallend breed profiel. In 1986 is men begonnen met de sloop van enkele oude schuren. De straat vertoont de kenmerken van een achterstraat, door de reeks bijgebouwen, behorend bij de hoofdbebouwing aan de Markt. Tussen de Markt en Oostvest loopt een steegje.

De Westvest is gelegen tegen de voormalige westelijke gracht en loopt vanaf de Noordpoort naar de haven. Voor de gedempte gracht staan voornamelijk na-oorlogse woningen en de oostwand van de straat wordt voor een belangrijk deel gevormd door muren ter afscheiding van de percelen aan de Hazenstraat. Het deel van de Westvest nabij de Noordpoort is voornamelijk onbebouwd.

De zuidwesthoek van de historische kern heeft een wat ingewikkelder stratenpatroon door recente nieuwbouw aan een woonerf en een gemeentelijke dienst met bijbehorende parkeerplaatsen. De Korte Vest en Westvest kennen een sterke stijging vlak voor de aansluiting op de Haven.

Aan de Markt zijn met name de winkels, horeca, banken en andere diensten gevestigd. Tevens dient de markt als parkeerplaats en heeft zij een belangrijke plaatselijke verkeersfunctie. Andere voorzieningen (bushalte, VVV en winkels) zijn aan de Haven gelegen. De voormalige spuiком heeft een parkeerfunctie, een rudiment van de vroegere

situatie staat er nog: een weegbrug. Aan de Oostvest is er een opmerkelijke concentratie van (voormalige) bedrijfspanden, waaronder schuren en pakhuizen. Voor het overige heeft de historische kern voornamelijk een woonfunctie.

De historische schaal en verkaveling zijn in belangrijke mate bepalend voor het bebouwingsbeeld in de historische kern. De aaneengesloten bebouwing wordt gekenmerkt door kleinschaligheid en eenvoud van architectuur. Alleen de Maartenskerk en het stadhuis vormen daarop een uitzondering. De bebouwing is over het algemeen één à twee verdiepingen hoog met een pannen schilddak, lijstgevel en twee à drie venstertraveeën breed. De verkaveling, alsmede de nokken, staan overwegend loodrecht op de straat.

Een belangrijke uitzondering hierop vormt de bedrijfsbebouwing aan de Oostvest waar forse houten schuren met pannen daken staan, waarvan de nok evenwijdig aan de straat loopt, en waar ook stenen pakhuizen staan, twee à drie verdiepingen hoog, met een topgevel.

Er bevinden zich geen tuinen voor de woningen; de bebouwing staat over het algemeen direct aan de straat. Aan de markt echter kent men voor de panden een smalle privé-erfafscheiding in de vorm van stenen hoekpaaltjes en afzonderlijke bestrating.

De straatprofielen worden gekenmerkt door een traditionele driedeling met molgoten en een klinkerbestrating. Bij de nieuwbouw in de zuidwestelijke hoek van de kern zijn stoepen aangelegd en is de rooilijn verspringend.

De westzijde van de Oostvest, de rabatstrook, is opvallend breed, zodat er nauwelijks van een evenredige driedeling kan worden gesproken. De Markt kent een ingewikkelder bestrating. De stroken waar de auto's mogen rijden, zijn anders bestraat dan de parkeerplaatsen en wandelgedeelten. Voor het stadhuis is het wapen van St. Maartensdijk in mozaïek aangelegd. De Markt is verder aangekleed met een oude pomp (1791), oude lantaarnpalen en bloembakken.

Waar de Kaaistraat op de Haven uitkomt is nog één van de twee blokken te zien, waarin vloedplanken geschoven konden worden tegen overstroming van het stadje.

Openbaar groen komt er binnen de historische kern nauwelijks voor. Alleen rondom de kerk ligt gras, voorts is het gebouw door bosjes, bomen en een muurtje van de straat afgescheiden.

De gedempte oostelijke gracht waarop dicht struikgewas groeit, is

vanaf de Oostvest door enkele gaten in de rooilijn goed te zien. Ten zuidwesten van de historische kern ligt een punt weiland die vanaf de Westpoort goed te zien is. Voor het overige is er nauwelijks sprake van een directe relatie met het omringend landelijk gebied.

Ten zuiden van de kern liggen sportvelden, die door hoge beplanting en een lagere ligging grotendeels aan het zicht onttrokken zijn en in het noorden, eveneens door groen aan het gezicht onttrokken, het omgrachte voormalige kasteelterrein en een technische school. De oorspronkelijke relatie met de Westerschelde is totaal verdwenen.

De (toren van de) Martinuskerk is overal binnen de historische kern te zien.

Op de als bijlage opgenomen historisch-ruimtelijke waarderingskaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, kaartnummer 301 II) zijn de historische structuur- en beeldwaarde van St. Maartensdijk in hoofdlijnen weergegeven.

Naar uit de beschrijving van het huidig ruimtelijk karakter en de bijgevoegde historisch-ruimtelijke waarderingskaart moge blijken, is het beschermingsbelang in de eerste plaats gelegen in de nog overwegend gave historisch ruimtelijke structuur, met als zwaartepunten de Markt, het kerkhof en de oude zeedijk. De belangrijkste stedenbouwkundige componenten daarvan zijn de historische rooilijnen, de schaal van de bebouwing en het traditionele en voor een belangrijk deel historische bebouwingsbeeld. Vermeldenswaardig is tevens de concentratie van (voormalige) bedrijfsgebouwen aan en het profiel van de Oostvest.

Omgrenzing beschermd gebied

Bij de bescherming van het stadsgezicht St. Maartensdijk ligt het accent op de gave historisch-ruimtelijke structuur van de stadskern. De oorspronkelijke ruimtelijke relatie met het omringende polderland en de Westerschelde is door nieuwbouwwontwikkelingen, respectievelijk Deltawerken vrijwel geheel verdwenen. Als begrenzing is derhalve gekozen het oorspronkelijk beloop van de voormalige singelgrachten Oostvest en Westvest, de havensituatie en de aantakkingen van Westpoort en Noordpoort omdat deze zowel een duidelijke ruimtelijke als historisch herkenbare begrenzing vormen tussen de kern en de latere uitbreidingen.

De begrenzing van het stadsgezicht is aangegeven op kaartnummer 301 I.

Rechtsgevolg bescherming

Ter effectivering van de bescherming van het aangewezen stadsgezicht moet ingevolge artikel 37, lid 8 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening een bestemmingsplan ontwikkeld worden. De toelichting bij de aanwijzing tot beschermd stadsgezicht kan wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen.

Doel van de aanwijzing is, de karakteristieke met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de verdere ontwikkeling binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te geven voor de ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruik maakt en daarop voortbouwt.

Geraadpleegde literatuur:

Aa, A.J. van der
Aardrijkskundig woordenboek der
Nederlanden dl. 7. Gorinchem, 1846.

Broecke, J.P. van den
Middeleeuwse kastelen van Zeeland.
Delft, 1978.

Hollestelle, A.
Geschied- en Waterstaatkundige
beschrijving van de Waterschappen
en polders in het eiland Tholen.
Tholen, 1919.

Jaspere, P.
Tholen in oude ansichten. 2 dln.
Zaltbommel, 1972 en 1980.

Tirion, I.
Tegenwoordige Staat der Verenigde
Nederlanden dl. X. Amsterdam,
1753.

Wilderom, M.H.
Tussen Afsluitdammen en Deltadij-
ken, Noord-Zeeland (Schouwen-Dui-
venland, Tholen en St. Philipsland).
Vlissingen, 1964.

Woudenberg, F.J. van.
'Van Tol tot Tholen – een historisch-
geografisch onderzoek naar het
ontstaan en ontwikkeling van de
stedelijk nederzettingen Tholen en
Sint Maartensdijk'.
Niet uitgegeven scriptie Universiteit
Utrecht, afd. historische-geografie,
1983.

Zuurdeeg, J.P.B.
Sint-Maartensdijk – stad aan de
Pluimpot. Tholen, 1985.

Colofon:

Uitgave van de Rijksdienst voor de
Monumentenzorg, Zeist

Historisch-geografisch en stede-
bouwkundig onderzoek:
Geojoch (drs. J. Hollestelle), Utrecht.

Foto's:
Algemeen Rijksarchief, 's-Gravenha-
ge (afb. 3);
Dienst van het Kadaster en de
Openbare Registers, Apeldoorn (afb.
5);
Gemeente-archief, Tholen (afb. 1, 4);
Rijksdienst voor de Monumentenzorg,
Zeist (afb. 2, 6);
Topografische Dienst, Emmen
(omslag).

Kaarten en illustraties in de tekst:
Studio Ineke van der Burg, Bilthoven.

Druk:
Staatsdrukkerij, 's-Gravenhage.

Verkoopprijs f 10,-.
Deze publikatie is schriftelijk of
telefonisch te bestellen bij het
Distributiecentrum DOP
Postbus 20014
2500 EA 's-Gravenhage.
Telefoon: 070-78 98 80.
Onder vermelding van bestelnummer
of ISBN 90 346 1138 8.

Fotobijlage

I. I 10519160006

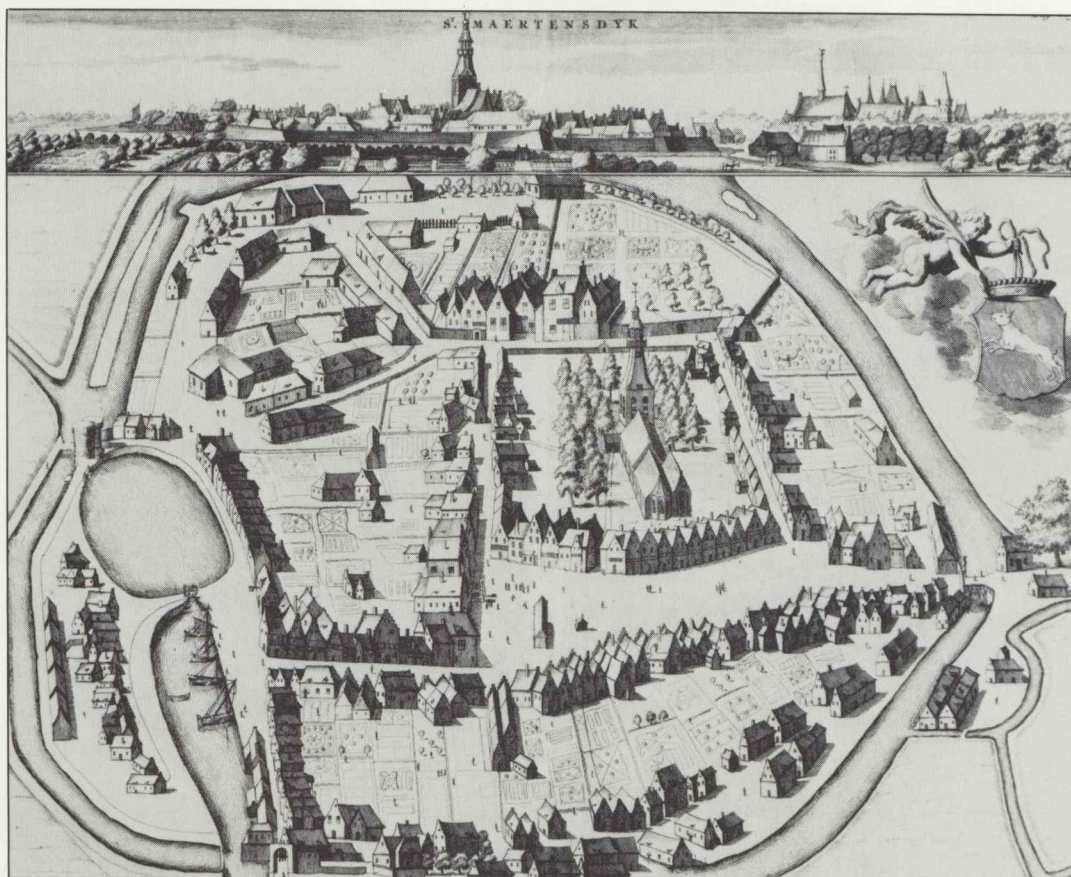
Afb. 1. St. Maartensdijk gezien vanuit het oosten, ca. 1650 (Gemeente-archief Tholen, z.nr.).

Afb. 2. J. van Deventer, plattegrond van St. Maartensdijk, ca. 1560.

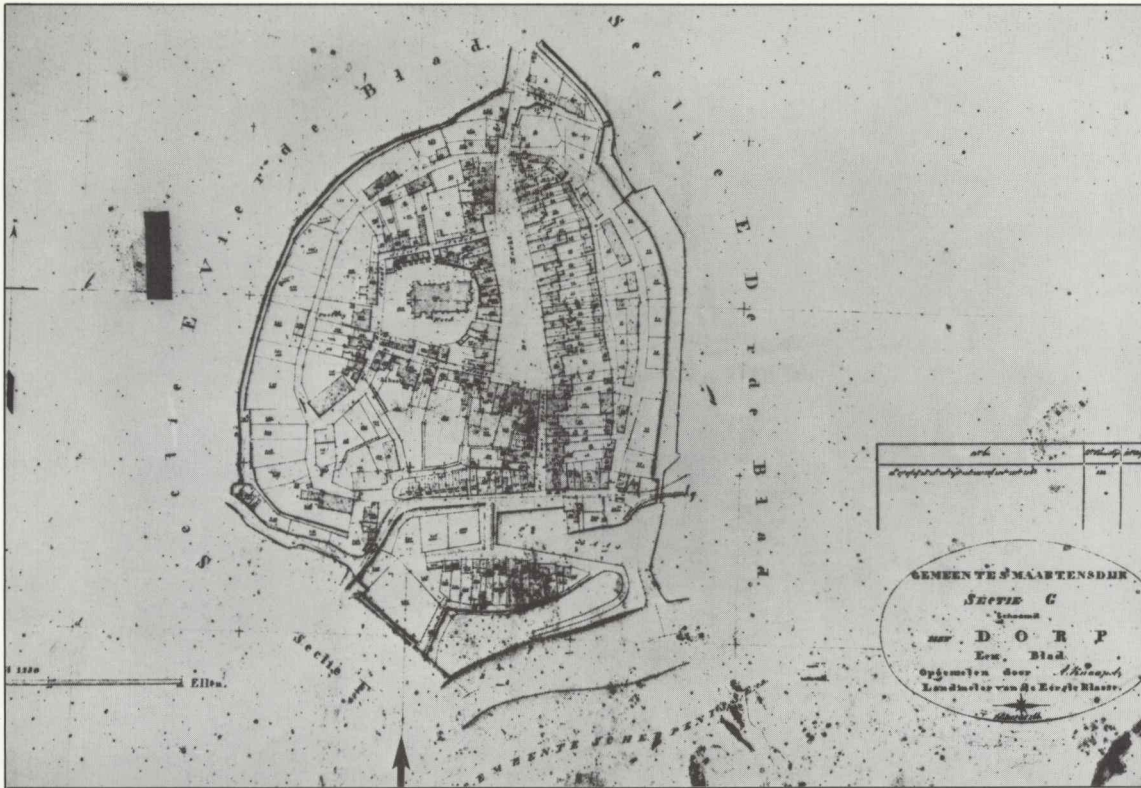

Afb. 3. St. Maartensdijk in vogelvluchtperspectief, ca. 1620 (A.R.A. VTH 3443).

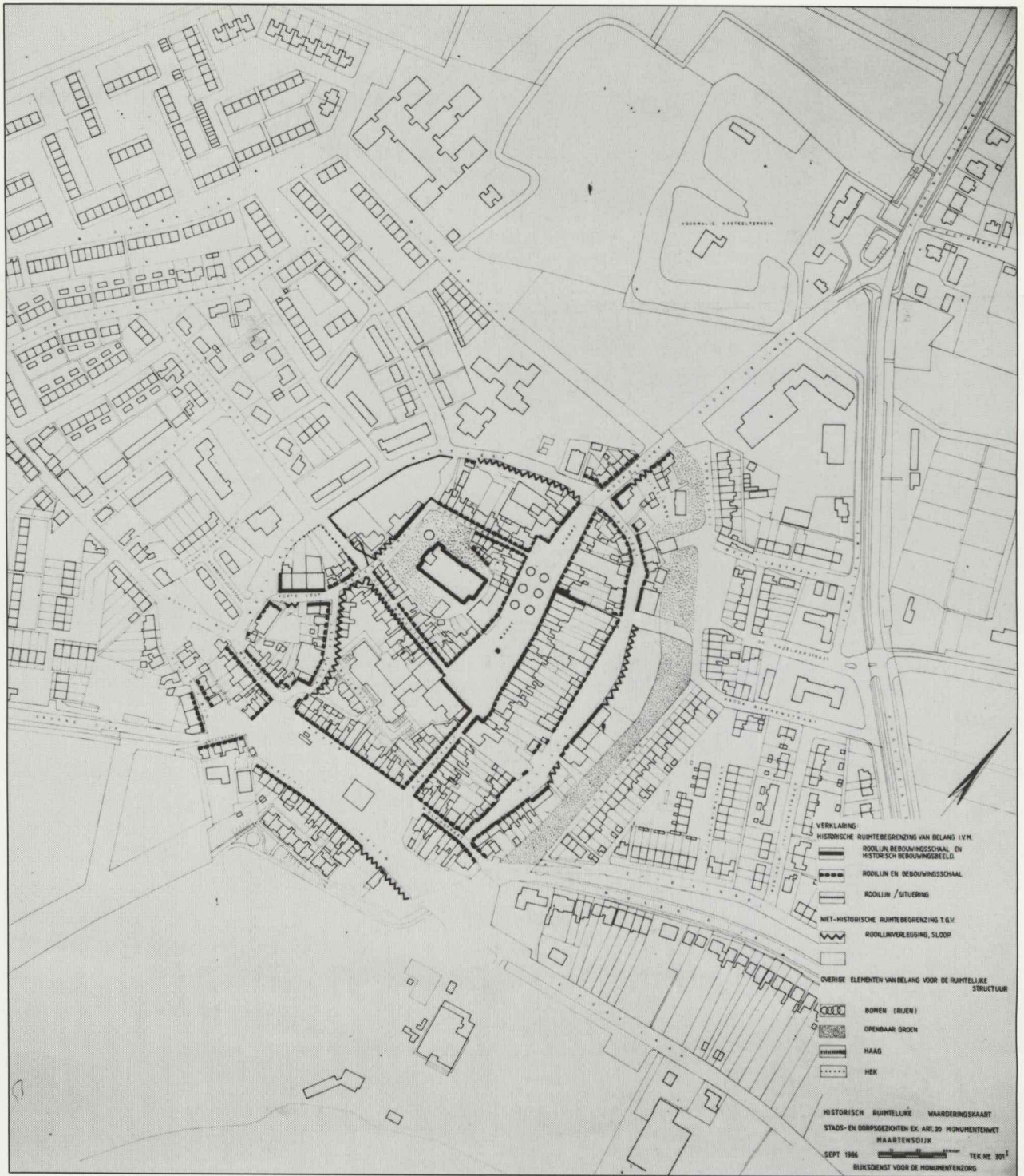

Afb. 4. Plattegrond van St. Maartensdijk uit de Chronijk van Smallegange, ca. 1690 (Gemeente-archief Tholen, z.nr.).

1.110519160009

Afb. 5. Kadastraal minuutplan gemeente St. Maartensdijk, 1826, fragment.

Afb. 6. Historisch-ruimtelijke waarderingskaart, 1986.

1.110519160010

